

สารข่าว ข้อมูลทางยา

ยาเม็ดชนิดรับประทาน
แบ่งตามลักษณะการละลาย
และการปลดปล่อยตัวยาสำคัญ

ยาเม็ดแตกตัวในปาก (Orodispersible tablet; ODT)

รูปแบบยาเม็ดที่ออกแบบให้มีการแตกตัวหรือละลายอย่างรวดเร็วในช่องปากเมื่อบ้วน
บนลิ้น โดยจะดื่มน้ำตามหรือไม่ก็ได้ เหมาะสำหรับผู้ป่วยบางกลุ่ม เช่น ผู้ป่วยเด็ก ผู้ป่วย
สูงอายุ ผู้ป่วยจิตเวช หรือผู้ที่มีปัญหาการกลืน

ยาแบบธรรมดา (Immediate release; IR)

ยาเม็ดที่มีการปลดปล่อยตัวยาทันทีหลังรับประทาน ยาจะถูกละลายมากกว่าร้อยละ 85
ภายในระยะเวลาไม่เกิน 2 ชั่วโมง

ยาแบบดัดแปลง (Modified release; MR)

ยาเม็ดที่มีการออกแบบส่วนประกอบ และโครงสร้างของเม็ดยาให้สามารถควบคุมการ
ปลดปล่อยตัวยาสำคัญ เพื่อเพิ่มความคงตัวของยา ลดผลข้างเคียง
หรือลดความถี่ในการบริหารยา

รูปแบบชะลอการปลดปล่อย (Delay release; DR)

ยาเม็ดที่มีการหน่วงเวลาในการออกฤทธิ์ โดยจะไม่ถูกปลดปล่อยทันที จนกว่าจะถึง
บริเวณหรือระยะเวลาที่ต้องการให้เกิดการปลดปล่อยตัวยาสำคัญ

รูปแบบควบคุมการปลดปล่อย (Controlled release; CR)

ปลดปล่อยยาด้วยอัตราคงที่ ให้ได้ระดับยาในเลือดสม่ำเสมอ และมีช่วงเวลาก่อนออกฤทธิ์
ยาวนานกว่าเภสัชภัณฑ์ธรรมดา

รูปแบบทยอยการปลดปล่อย (Sustained release; SR)

ยาเม็ดที่มีการปลดปล่อยตัวยาให้สูงถึงระดับของการรักษาทันทีหลังรับประทานยา และยัง
มีการปลดปล่อยตัวยาออกมาเป็นระยะเพื่อรักษาระดับยาในเลือดคงที่เป็นเวลานาน

รูปแบบขยายการปลดปล่อย (Prolong release; PL)

ยาเม็ดที่มีการปลดปล่อยตัวยาออกมาทีละน้อยอย่างช้าๆ เป็นระยะเวลานาน ระดับยาใน
เลือดจะค่อยๆ เพิ่มขึ้นอย่างช้าๆ จนถึงระดับของการรักษา และจะคงที่อยู่นาน

รูปแบบออกฤทธิ์นาน (Extended release; ER)

ยาเม็ดชนิดที่มีการปลดปล่อยตัวยาออกมาเป็นระยะ เป็นระยะเวลานาน เพื่อให้สามารถ
รักษาระดับยาในเลือดที่คงที่เป็นระยะเวลานานมากกว่าชนิดอื่น โดยส่วนใหญ่ประมาณ 8
ถึง 12 ชั่วโมง

Caution

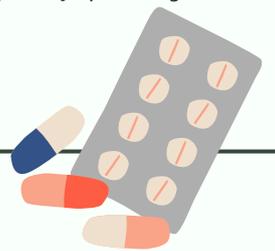
ยาเม็ดชนิดรับประทานในรูปแบบที่มีการ
ดัดแปลงการปลดปล่อยตัวยาสำคัญยาทั้ง
**เป็นยาที่ควรระมัดระวังเกี่ยวกับการใช้ยาเป็น
พิเศษในเรื่อง การหัก/แบ่ง บด เคี้ยว เม็ดยา**
เนื่องจากมีผลต่อการควบคุมปริมาณการปลด
ปล่อยยา ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อระดับยาในเลือด
ความคงตัวของยา และอาการไม่พึงประสงค์
จากการใช้ยา

CR ODT SR
MR PL
XR ER

ตารางที่ 1 ตัวอย่างรายการยาที่มีข้อควรระวังในการ หัก/แบ่ง บด เคี้ยว¹

ชื่อสามัญทางยา	ชื่อการค้า	หัก/แบ่ง	บด	เคี้ยว	เหตุผล	คำแนะนำกรณีผู้ป่วย ไม่สามารถกลืนเม็ดยาได้
Carbamazepine	Tegretal CR 200 mg	/	X	X	Controlled release tablet สูญเสียคุณสมบัติควบคุมการปลดปล่อยยา	ให้ใช้ยาในรูปแบบ liquid ^{2,3} (ไม่มีรายการยาทดแทน)
Desvenlafaxine	Pristiq™ 50 mg Desfoxine® 50 mg	X X	X X	X X	Extended release tablet สูญเสียคุณสมบัติควบคุมการปลดปล่อยยา	ไม่มีข้อมูล
Donepezil	Aricept® 23 mg	X	X	X	Extended-release tablets (Matrix-type) สูญเสียคุณสมบัติควบคุมการปลดปล่อยยา	รายการยาใน sw. ที่อาจนำมาใช้แทน • Reminisin ODT 10 mg • Donepezil 5 mg tablet ²
Melatonin	Circadin® 2 mg	X	X	X	Prolong release tablet สูญเสียคุณสมบัติออกฤทธิ์นาน	ไม่มีข้อมูล
Methylphenidate	Concerta® 27, 36 mg Sandoz® 18, 36 mg	X X	X X	X X	Prolong release tablet สูญเสียคุณสมบัติควบคุมการปลดปล่อยยา	รายการยาใน sw. ที่อาจนำมาใช้แทน • Ritalin 10 mg • Ritalin® LA 20 mg (ดูตารางที่ 3)
Paliperidone	Invega® 3, 6 mg	X	X	X	Extended release tablet สูญเสียคุณสมบัติควบคุมการปลดปล่อยยา	ไม่มีข้อมูล
Phenytoin	Dilantin Kapseals 100 mg (ไม่มีในรายการยา sw.)	X	X	X	Extended-release capsule สูญเสียคุณสมบัติควบคุมการปลดปล่อยยา	รายการยาใน sw. ที่อาจนำมาใช้แทน Ditoin 100 mg สามารถแกะแคปซูลนำ ผงยามาละลายอย่างช้าๆ 30 มล. ได้ ³
Quetiapine	Seroquel XR 300 mg Squro 50 mg	X X	X X	X X	Extended release tablet สูญเสียคุณสมบัติควบคุมการปลดปล่อยยา	รายการยาใน sw. ที่อาจนำมาใช้แทน Quetiapine 25, 100, 200 mg film-coat tablet ²
Sodium valproate	Encorate CR 200 mg Veltiva-500 Depakine Chrono 500 mg (ไม่มีในรายการ ยา sw.)	X / / /	X X X	X X X	Controlled release tablet Delayed/Sustained release tablet Sustained release tablet สูญเสียคุณสมบัติควบคุมการปลดปล่อยยา	รายการยาใน sw. ที่อาจนำมาใช้แทน Epiate Syrup 200 mg/ 1 ml
	Encorate IR 200 mg Depakine 200 mg	X X	X X	X X	Gastro-resistant tablet ยานัดเคลือบทนต่อการกรดในกระเพาะอาหาร ด้วยามีคุณสมบัติระคายเคืองกระเพาะอาหาร	

X คือ ห้าม
/ คือ สามารถทำได้

ตารางที่ 2 ตัวอย่างรายการยาในรูปแบบแคปซูลในรูปแบบ modified release

ชื่อสามัญทางยา	ชื่อการค้า	รูปแบบ	บด	เคี้ยว	เปิดแคปซูล
Duloxetine	Cymbalta 60 mg (ไม่มีในรายการยา sw.)	gastro-resistant capsule ยาไม่คงตัวเมื่อโดนกรดในกระเพาะอาหาร ¹	X	X	X
Galantamine	Reminyl® 8, 16 mg Symgens® 8 mg	Capsule contains prolong release pellets Capsule contains prolong release pellets	X X	X X	/ /
Methylphenidate	Ritalin® LA 20 mg	Modified release capsule	X	X	/
Venlafaxine	Neurofax SR 37.5, 75 mg Vasoline S.R. 75 Efexor XR 75 mg (ไม่มีในรายการยา sw.)	Capsule contains prolong release pellets Capsule contains sustained release granules Capsule contains extended release pellets	X X X	X X X	X' / /

i คำแนะนำการรับประทานผู้ช่วยไม่สามารถกลืนเม็ดยาได้ สำหรับยาที่เปิดแคปซูลได้
เปิดแคปซูลกระจายผงยา pellets หรือ granules ลงในของเหลว
ให้กลืนโดยห้าม บด เคี้ยว

ห้าม บด หรือ เคี้ยว
pellets granules หรือผงยาในแคปซูล
จะทำให้สูญเสียระบบควบคุมการปลดปล่อยตัวยาสำคัญ

ตารางที่ 3 ตัวอย่างรายการยาที่มีรูปแบบละลายในปาก

ชื่อสามัญทางยา	ชื่อการค้า	หัก/แบ่ง	บด	เคี้ยว	คำแนะนำการบริหารยา
Aripiprazole	Abilify Discmelt® 10 mg (ไม่มีในรายการยา sw.)	ไม่มีข้อมูลด้านความคงตัว	X	X	<ul style="list-style-type: none"> วางบนลิ้นละลายในปาก หรือละลายในน้ำ หรืออาหารเหลวที่เหมาะสม^{1,3} รายการยาใน sw. ที่อาจนำมาใช้แทน Abilify oral solution (1 mg/ 1 ml)
	Arepra 10, 15 mg	แบ่งได้ถึง 4 ส่วน คงตัว 4 วัน ¹	X	X	
Donepezil	Reminisin 10 mg	ไม่มีข้อมูลด้านความคงตัว	X	X	วางบนลิ้นละลายในปาก หรือละลายในน้ำ หรืออาหารเหลวที่เหมาะสม ^{1,3}
Mirtazapine	Zymron 15 mg	แบ่งได้ตามรอยบากของเม็ดยา	X	X	
Olanzapine	Pilanz®ODT 5, 10 mg	ไม่มีข้อมูลด้านความคงตัว	X	X	

ห้าม บด หรือ เคี้ยว
ยาในรูปแบบละลายในปาก
มีคุณสมบัติขึ้นง่าย
หากบดจะทำให้เย็บแผล และเหนียว

เอกสารอ้างอิง

- เอกสารกำกับยา
- Klang, M. G. (2023). Developing guidance for feeding tube administration of oral medications. JPEN. Journal of Parenteral and Enteral Nutrition, 47(4), 519–540. <https://doi.org/10.1002/jpen.2490>
- NHS Grampian. (2023). Guideline for the administration of medicine to adults via enteral tubes within NHS Grampian. Grampian Medicines Information Centre.
- สุลาพร ทำนุ, อมรรัตน์ บุญเรือง, สุรัชย์ จุมพระบุตร, และ ธนวัต ปรึเปรม. (2561). การวิเคราะห์ชื่อการค้าของรายการยาในรูปแบบดัดแปรที่มีจำหน่ายในประเทศไทย. วารสารเภสัชศาสตร์อีสาน, 14(1), 1–11. [he01.tci-thaijo.org](https://doi.org/10.24645/2561.1.1)
- อรุณกมล แพ้วตฤณ. (2560). บุคลากรเภสัชกรรมในการบริหารทางเภสัชกรรม: บทเรียน และโอกาส. ศูนย์การศึกษาต่อเนื่องทางเภสัชศาสตร์ สภาเภสัชกรรม. <https://ccpe.pharmacycouncil.org>